

Södra Lunda naturreservat

Låga Utterklubben mot Södra Lunda

Skötselplan

Upprättad 2005
Länsstyrelsen Östergötland

SKÖTSELPLAN FÖR SÖDRA LUNDA NATURRESERVAT

Skötselplanen gäller utan tidsbegränsning. En översyn bör göras senast inom 10 år för att bedöma behovet av revidering. Skötselplanen har upprättats av Länsstyrelsen 2005.

Planförfattare har varit Jens Johannesson.

A. ALLMÄN BESKRIVNING	3
Administrativa data om naturreservatet	3
2. Syfte, föreskrifter och skäl för beslut	4
3. Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden.....	4
3.1 Naturbeskrivning	4
3.2 Historisk och nuvarande markanvändning	5
3.3 Områdets bevarandevärden	5
3.4 Källuppgifter	6
B. PLANDEL	7
1 Syfte med naturreservatet.....	7
2 Disposition och skötsel av mark.....	7
2.1 Skötselområden	7
2.2 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	10
2.3 Jakt och fiske	10
2.4 Utmärkning av reservatets gräns	10
3. Anordningar för rekreation och friluftsliv.....	10
3.1 Övergripande mål	10
4. Tillsyn.....	11
5. Dokumentation och uppföljning.....	11
5.1. Dokumentation och inventeringar	11
5.2. Uppföljning	11
6. Finansiering av naturvårdsförvaltningen.....	11
6.1 Finansiering av naturvårdsförvaltningen.....	11
7 Kartor	12

A. ALLMÄN BESKRIVNING

Administrativa data om naturreservatet

Reservatets benämning:	Södra Lunda naturreservat	
REG-DOS NR:	05-02-1453 (NVR-id: 0502032)	
Beslutsdatum:	1975-07-08	
Län:	Östergötland	
Kommun:	Norrköping	
Fastighet:	Arkö 1:6	
Areal:	220 ha	
	Land:	11 ha
	Vatten:	209 ha
	Produktiv skog	3 ha
Naturtyper:	Äldre barrskog (Natura 2000-habitat	7,5 ha
(Natura 2000 habitat)	9010, Västlig taiga)	
	Skär och små öar i Östersjön (Natura	18,5 ha
	2000-habitat 1620)	
Prioriterade bevarandevärden		
Naturtyper	Skärgårdsmiljö. Skogsmiljöer, barrskog.	
Arter/grupper		
Strukturer/funktioner		
Kulturmiljöer		
Friluftsliv	Landskapsbild. Besöksobjekt.	
Övrigt:	Biologisk mångfald	
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen Östergötland	

2. Syfte, föreskrifter och skäl för beslut

(se reservatsbeslut)

3. Översiktlig beskrivning av befintliga förhållanden

3.1 Naturbeskrivning

Södra Lunda ligger i yttre delen av Arkösunds skärgård. Större delen av reservatet utgörs av vattenområden. Södra Lunda är en del av de idag sammanhängande Lundaöarna där även Mellre Lunda och Lunda ingår. På Södra Lunda finns äldre tallskog samt exponerade hållmarker. I reservatet ingår även ett tiotal mindre öar och skär, i huvudsak kala. På Utterklabbarna finns en omväxlande ytterskärgårdsflora som på Låga Utterklabben har viss prägel av fågelgödsling. En del av de mindre öarna omges av grundområden men huvuddelen av reservatets vattenytor är djupare än 6 meter.

Geologi: Berggrunden domineras av rödlätt gnejs med inslag av hornbländekristaller (rödlätt hornbländegnejs). På bl a Utterklabbarna förekommer vackra veckade bergavsnitt där vissa delar vittrat bort, andra kvarstår som små åsar. Höga Utterklabben uppvisar typiska stöt- och läsidor formade av inlandsisen. På sydvästra delen av Södra Lunda finns ett mindre klapperområde. Trots litenheten är klappret väl utvecklat och illustrativt, här har under lång tids vågpåverkan formats likstora rundade stenar till ett ”stentorg”.

Södra Lunda naturreservat ligger utanför Arkösund i Norrköpings kommun. Huvuddelen av reservatet utgörs av vatten. Den allmänna farleden passerar genom reservatet. GSD-Terrängkartan © Lantmäteriet, dnr 106-2004/188

Jordarterna är sparsamt representerade, det mesta är bortspolat av havet. I nordligaste delen av reservatet märks ett avsnitt med grovmo och sand samt mot öster glacial lera. Grovmo-avsnittet sammanfaller med en gles grov tallskog av beteskaraktär medan det på leran växer

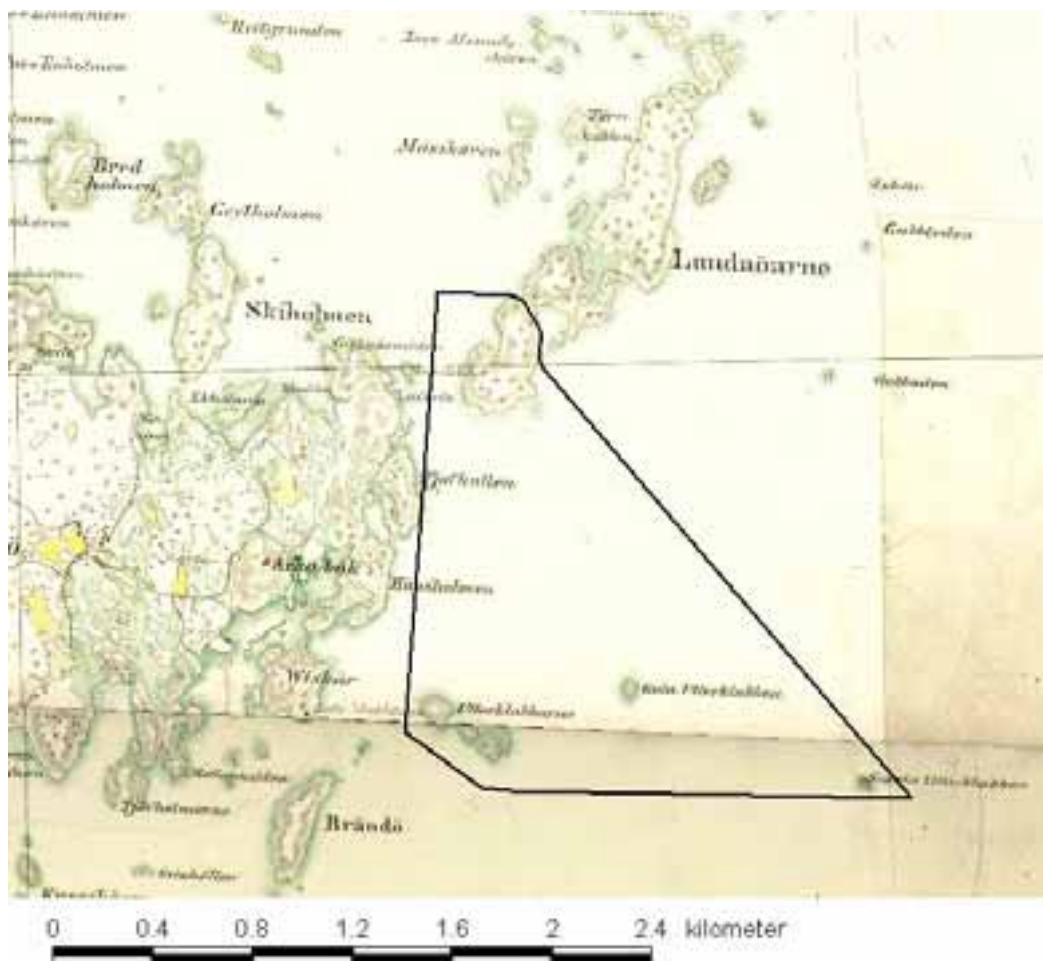
Södra Lunda naturreservat

en fuktig lövrik skog. Vidare finns ett litet mosseavsnitt i en sumpskog på södra delen av Södra Lunda men i övrigt är jordlagren för tunna för att registreras på jordartskartan. Morän förekommer ändå i liten utsträckning och det indikeras ofta av ett litet graninslag i den annars talldominerade skogen.

3.2 Historisk och nuvarande markanvändning

Häradskartan från 1860-1870 talet ger en viss vägledning till den historiska markanvändningen. Södra Lunda var på denna karta skogklätt, troligen en ganska gles skog att kartans barrskogstecknen. Vi vet dock inget om skogens ålder utifrån Häradskartan.

En fornlämning finns i form av resterna av ett sjömärke. En meter i diameter och 2-4 dm högt av 2-4 dm stora stenar som delvis är övermossade.

Häradskartan över Södra Lunda och omgivningen visar landskapet vid mitten av 1800-talet.

3.3 Områdets bevarandevärden

A. Biologiska bevarandevärden

I området förekommer naturvärden knutna till äldre barrskog.

B. Geologiska bevarandevärden

Området är representativt för skärgården.

C. Kulturhistoriska bevarandevärden

En fornlämning finns i form av rester efter ett gammalt sjömärke.

D. Intressen för friluftslivet

Södra Lunda ligger lätt tillgängligt intill allmänna farleden. På insidan av Lundaöarna finns välutnyttjade ankringsplatser för segelbåtar.

3.4 Källuppgifter

Botanisk inventering av Östergötlands skärgård. Av Lars-Åke Gustafsson. Länsstyrelsen Östergötland 1983.

Nyckelbiotopsinventeringen. Objekt 8077403.

Edlund, J. Och Siljeholm, E. 2002. ”Grunda och vegetationsklädda bottnar i Jonsbergs skärgård”. Rapportserien Natur i Norrköping.

B. PLANDEL

1 Syfte med naturreservatet

Öarna ligger i en livligt frekventerad del av skärgården och har attraktiva badklippor och flera skyddade hamnvikar. Reservatets syfte är att säkerställa ett för kännedom om landets natur i hög grad representativt skärgårdsområde vilket är av stort värde från vetenskaplig naturvårdssynpunkt och av mycket stor betydelse för det rörliga friluftslivet.

2 Disposition och skötsel av mark

2.1 Skötselområden

Södra Lunda naturreservat, indelning i delområden.
GSD-Terrängkartan © Lantmäteriet, dnr 106-2004/188

Södra Lunda: 1

Areal: 7,5 ha

Beskrivning

Södra Lunda präglas av gammal barrskog. I hållmarker och längs den mot havet exponerade östra kanten dominerar vresiga kortvuxna tallar. Här finns även rikligt med enbuskar. Särskilt i en större sänka i söder märks ett stort inslag av gran samt högst gammal tallskog. Ett mindre avsnitt är av sumpskogskaraktär och särskilt i anslutning till detta finns rikligt med död ved, inte minst av gran. Torrträd bidrar också till naturskogskaraktären på Södra Lunda. Risväxter dominerar de delar där fältskikt förekommer, i svackor växer t ex skvattram och i övrigt ljung, kråkbär, lingon och blåbär.

Södra Lunda naturreservat

I nordväst står en toalett/sopmaja och norrut från denna växer grova tallar på gräsrik mark, en miljö präglad av tidigare bete. Yngre tall skjuter upp i gläntorna. På Södra Lunda finns även inslag av björk (i söder och öster) och fr a i norr yngre ek, sälg samt klibbal. Av signalarter är blåmossa, tallticka och gammelgranslav påträffade. I sydväst finns ett fint klapper-avsnitt några tiotal meter från stranden.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Området utgörs av naturskogsartad tallskog eventuellt med betesskogskaraktär i norra 1/3-delen. Typiska arter för naturtypen ska leva kvar. Troligen är vedlevande värmekrävande insekter en viktig grupp. I området har sannolikt utmarksbete förekommit under lång tid dock ej under de senaste ca 30 åren. Återupptaget bete vore sannolikt positivt för naturvärdet då möjligheten att bibehålla och återskapa ljusexponerade gamla träd ökar.

Åtgärder

Områdets södra 2/3 bör lämnas helt orörd medan viss friställning av gamla grova tallar kan förekomma i norra delen. Återupptaget bete vore sannolikt positivt för naturvärdet då möjligheten att bibehålla och återskapa ljusexponerade gamla träd ökar. I norra delen kan även för bete och framkomlighet besvärande enbuskvegetation röjas bort till 50-75%. Aktiv naturvårdsbränning bör ej genomföras pga områdets begränsade yta. Om det börjar brinna på Södra Lunda bör branden begränsas så som det motiveras ur säkerhetssynpunkt. Ur naturvärdessynpunkt vore brandpåverkan på delar av området positivt, men ur friluftssynpunkt vore det negativt om en större del av området brandhärjades.

Södra Lunda: 2

Areal: 2 ha

Beskrivning

Södra Lundas yttersida har en 20-30 meter bred trädfri zon som är helt vegetationsfri av bränningarna från havet.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Området utgörs av kalspolade hållar som naturligt hålls öppna av vind, vatten och is.

Åtgärder

Inga åtgärder

Södra Lunda: 3

Areal: 2 ha (inklusive vattenmiljöer < 3 m djupa)

Beskrivning

En grupp kalskär rakt söder om Södra Lunda som omges av grunda bottnar, sannolikt till stor del hårbotten.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Området utgörs av orörda kalskär som omges av grundbottnar med ostörd undervattensvegetation.

Åtgärder

Inga åtgärder

Södra Lunda: 4 Tjuvkullshällarna

Areal: 2,2 ha (inklusive vattenmiljöer < 3 m djupa)

Beskrivning

En grupp skär väster om farleden som omges av grunda bottnar, sannolikt till stor del hårbotten.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Området utgörs av orörda kalskär som omges av grundbottnar med ostörd undervattensvegetation.

Åtgärder

Inga åtgärder

Södra Lunda: 5 Utterklabbarna

Areal: 9,2 ha (inklusive vattenmiljöer < 3 m djupa)

Beskrivning

Utterklabbarna är tre närstående skär med lite olika karaktär men gemensam prägel av det exponerade läget mot öppna havet. De omges av mindre grundområden.

Längst i väster ligger Stora Utterklubben som är ett ganska högt skär med fågeltoppsbrosklav på de ganska flacka högsta punkterna. Ön är i stort sett helt trädfri och öppen men lite björkbuskar, ett par ungtallar, några rönnar, enbuskar och lite brakved förekommer. Markfloran präglas av fårsvingel och ljung. I en svacka finns rikt med kråkris och i det fuktigaste avsnittet även kråklöver och fackelblomster. Kärleksört förekommer också och kvanne växer strandnära i söder. På sydspetsen märks vackra bergartsmönster. Här förekommer även silverlaven med några få bålar. På västra sidan av Stora Utterklubben finns en inventerad hårbottenlokal (Edlund och Siljeholm 2002).

Höga Utterklubben är i förhållande till storleken en ännu toppigare ö. Höjdpunkterna utgör mer utpräglade fågeltoppar med rikligt med fågeltoppsbrosklav. Ön är helt trädlös och mager med fårsvingel som dominerande växt. I övrigt är ön geologiskt illustrativt med vackra rundade stötsidor och branta läsidor. En liten fuktsänka kring några sprickor mitt på ön har en mer varierad flora med t ex vänderot, mjölke, kaveldun, kärresilja och rörflen samt buskar av brakved, rönn och nypon. På flacka hållar i söder förekommer silverlaven i ett bitvis rikt bestånd. Sydänden har viss fågelskärs-karaktär på floran.

Låga Utterklubben ligger längst österut. Ön är flack och tvådelad. Den yttre delen är en helt kalspolad klippa. Den inre delen har en fågelgödsblad relativt rik flora med mycket gräslök och fågeltoppsbrosklav på hållarna. I övrigt förekommer bl a rörflen, kärleksört, fackelblomster, vänderot och olika gräs som bildar en ”grässvål” i sprickorna. Enstaka silverlavar påträffades på klipporna i söder. Här finns även några ganska stora hållkar. En ensam liten rönn finns mitt på ön som annars är trädlös.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Området utgörs av orörda skär som omges av grundbottnar med ostörd undervattensvegetation.

Åtgärder

Inga åtgärder

Södra Lunda: 6 Gulen

Areal: 2 ha (inklusive vattenmiljöer < 3 m djupa)

Beskrivning

Ett exponerat litet skär med ett par fågeltoppar. Troligen häckar inga fåglar här eftersom ön är mycket exponerad för vind och vågor. Omges av ett mindre grundområde.

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Gulen är ett orört kalskär som omges av grundbottnar med ostörd undervattensvegetation.

Åtgärder

Inga åtgärder

Södra Lunda: 7 Svarta Utterklabben

Areal: 1 ha (inklusive vattenmiljöer < 3 m djupa)

Beskrivning

Längst ut i reservatets östra hörn ligger Svarta Utterklabben med en båk (sjömärke).

Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

- Svarta Utterklabben är ett kalskär med sjömärke som omges av ett mindre grundområde med ostörd undervattensvegetation.

Åtgärder

Inga åtgärder

2.2 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Inga omedelbara åtgärder är aktuella. Om möjligheten uppstår att återuppta bete på Södra Lunda vore det positivt för naturvärdet. En avvägning mellan kostnad-nytta får göras om frågan blir aktuell. I norra delen kan då bli aktuellt att röja bort enbuskar till 50-75%. Aktiv naturvårdsbränning bör ej genomföras pga områdets begränsade yta.

2.3 Jakt och fiske

Jakt och fiske regleras inte i reservatsbeslutet.

2.4 Utmärkning av reservatets gräns

Reservatsgränsen ska markeras enligt svensk standard SIS 031522 och enligt Naturvårdsverkets anvisningar. Det är endast den korta landsträckan vid reservatets nordspets som är aktuell att markera.

3. Anordningar för rekreation och friluftsliv

3.1 Övergripande mål

Reservatet ska vara tillgängligt för allmänheten och information om områdets natur ska finnas.

3.1.1 Tillgänglighet - kommunikationer

På insidan av Södra Lunda finns en lätt tillgänglig naturhamn.

3.1.2 Renhållning och sanitära anordningar

Sopmaja med torrtoalett finns på insidan av Södra Lunda.

3.1.4 Information

Informationsskyltar rörande naturreservatet finns uppsatta i anslutning till landningsplatsen vid sopmajan. Information om reservatet bör även finnas på Utterklabbarna, det saknas helt idag.

4. Tillsyn

Tillsyn utövas av Länsstyrelsen. Skötsel av sopmaja ombesörjs av Östgötastiftelsen.

5. Dokumentation och uppföljning

Inga skötselåtgärder ska utföras såvida det inte åter blir aktuellt med skogsbeta.

5.1. Dokumentation och inventeringar

Reservatets landområden inventerades i september 2005. På Stora Utterklubben finns en inventerad hårbottenlokal (Edlund och Siljeholm 2002). Ytterligare inventeringar av undervattenmiljön bör göras.

5.2. Uppföljning

5.2.1. Uppföljning av bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Uppföljningen skall ske enligt fastställda metoder som används inom miljöövervakning nationellt eller regionalt. Förslag på uppföljning i reservatet är mängden död ved (Södra Lunda). Uppföljning av hårbottenlokalen på Stora Utterklubben (se Edlund och Siljeholm 2002). Ev uppföljning av friluftslivets slitage på Utterklabbarna.

5.2.2 Uppföljning av skötselåtgärder

Eventuellt skogsbeta och restaureringsåtgärder följs upp med kontroll av att betetrycket är tillräckligt för att hålla grässvålen nedbetad till betessäsongens slut.

6. Finansiering av naturvårdsförvaltningen

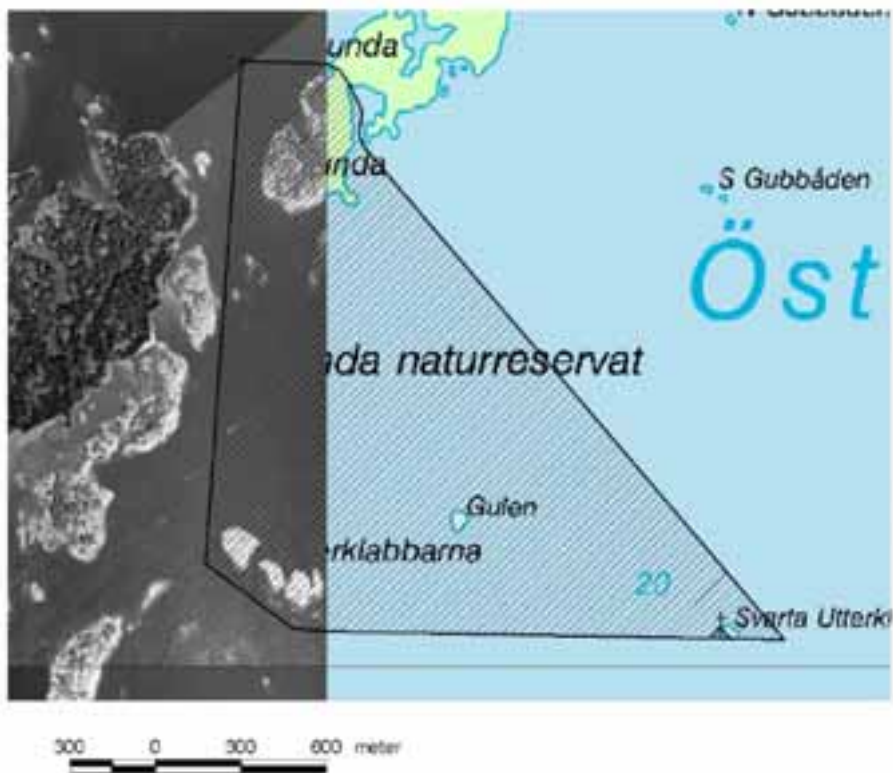
6.1 Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Underhåll av information och gränsmarkering bekostas av offentliga medel. Även andra finansiärer, exempelvis fonder eller stiftelser, kan bli aktuella. Dessa medel skall i så fall administreras av Länsstyrelsen.

6.1.1 Bekostas av staten

1. Gränsmarkering av naturreservat (kort sträcka på Södra Lunda).
2. Uppsättning av informationstavlor på Utterklabbarna.

7 Kartor

Ortofotot från 1997 i bakgrunden har medgivande från Lantmäteriverket 1997; Ur GSD-Ekonomiska kartan diarienummer 507-98-3015.